

กระบวนการในการสื่อสารผ่านสื่อออนไลน์ของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

โรงเรียนนางรอง อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์

Online Multimedia Processes of Mathayomsuksa 4 Students For Nangrong School in Nangrong District of Buriram Province

รัชณีฉาย เจริญรอด

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Ratchaneechay Choeirod

Khon Kaen University, Thailand

E-mail: ratcha@kkumail.com

*****

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์กระบวนการในการสื่อสารผ่านสื่อออนไลน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคการศึกษาที่ 1/2564 โรงเรียนนางรอง อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 27 คน กลุ่มตัวอย่างได้มาด้วยการเลือกแบบเจาะจง และไม่ได้ใช้เพศเป็นตัวแปรในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบตรวจสอบรายการและใช้ค่าเฉลี่ยร้อยละเป็นสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัยแบ่งเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ 1. การประเมินตนเองเกี่ยวกับกระบวนการสื่อสารผ่านระบบออนไลน์ในสถานการณ์ต่าง ๆ และ 2. การสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ผู้เรียนเกี่ยวกับกระบวนการสื่อสารผ่านระบบออนไลน์ในสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวนี้ผู้สอนสามารถนำไปเป็นส่วนหนึ่งในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการต่อไป

คำสำคัญ: กระบวนการสื่อสาร; สื่อออนไลน์; ผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนนางรอง

Abstracts

The purpose of this research was to analyze the process of communication via online media of 27 students in Grade 10 classes, Semester 1/2021 of Nangrong School, Nangrong District, Buriram Province. The research did not use gender as a variable in sample selection. The tool used was a checklist and the average percentage was used as a statistical analysis of the data. The research findings were divided into 2 issues: 1. Self-assessment on the online communication process in various situations and 2. Building knowledge and understanding among learners about the online communication process in various situations. The results of this research teachers can take part in the management of online teaching effectively and in accordance with the policy of the Ministry of Education.

---

* วันที่รับบทความ: 23 ธันวาคม 2564; วันที่แก้ไขบทความ 29 ธันวาคม 2564; วันที่ตอบรับบทความ: 30 ธันวาคม 2564

Received: December 23, 2021; Revised: December 29, 2021; Accepted: December 30, 2021

Keywords: Communication Processes; Online Media; Mathayomsuksa 4 Students For Nangrong School

บทนำ

นับตั้งแต่เกิดโรคระบาดไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) ส่งผลให้มนุษยชาติได้ปรับเปลี่ยนวิถีการดำรงชีวิตด้วยการเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) มากขึ้น การเว้นระยะห่างดังกล่าวนี้เป็นข้อปฏิบัติที่ทุกภาคส่วนล้วนเต็มใจและร่วมมือกันเพื่อลดการแพร่กระจายของเชื้อไวรัส ด้วยมีความหวังว่าสักวันผู้ติดเชื้อจะมีจำนวนลดลงและโรคระบาดนี้คงจะอันตรายจากไป จึงทำให้ประชากรโลกได้ก้าวเข้าสู่ชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) และระบบออนไลน์ (Online) ได้เข้ามามีบทบาทต่อการดำรงชีวิตทั้งการเรียนและการทำงานมากขึ้น กระทรวงศึกษาธิการเป็นกระทรวงที่มีบทบาทโดยตรงกับระบบการศึกษาของประเทศไทย ในห้วงเวลาที่ผ่านมากกระทรวงศึกษาธิการ (2564) ได้มีประกาศการเลื่อนเวลาขอเปิดภาคเรียนที่ 1 ประจำปีการศึกษา 2564 ด้วยเกรงว่าโรคระบาดจะมีความรุนแรงมากขึ้นและจะกระทบต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จึงได้มีนโยบายให้หลายโรงเรียนได้ปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์หรือรูปแบบการเรียนการสอนตามความเหมาะสมทั้งรูปแบบ On Site, On Air, Online, On Hand และ On Demand จากประกาศดังกล่าวนี้จึงทำให้หลายโรงเรียนเลือกใช้ระบบการเรียนการสอนแบบออนไลน์มากขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2564 : ออนไลน์)

จากการสังเกตการณ์เบื้องต้นโดยผู้วิจัย พบว่ารูปแบบการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ มี 2 ประเภท ได้แก่ ประเภทแรกพบว่าในบางรายวิชาได้ออกแบบให้ผู้เรียนเข้ามาศึกษาสื่อที่ครูผู้สอนจัดทำไว้ตามโอกาสและสถานที่ที่ผู้เรียนคนนั้นมีความพร้อม การจัดการเรียนการสอนเช่นนี้มีข้อดีที่เน้นความสะดวกต่อผู้เรียน แต่หากพิจารณาถึงข้อด้อยจะพบว่าเมื่อผู้เรียนเกิดข้อคำถามหรือสงสัยจะทำให้ไม่สามารถซักถามได้ อย่างทันท่วงที และประเภทที่สองพบว่าในบางรายวิชาครูผู้สอนได้สอนในคาบเรียนทำให้ผู้สอนและผู้เรียนสามารถสื่อสารกันได้อย่างทันท่วงที การจัดการเรียนการสอนเช่นนี้มีข้อดีที่ทำให้การสื่อสารสามารถสัมฤทธิ์ผลมากกว่า

อย่างไรก็ดีงานวิจัยนี้ได้ตั้งข้อสังเกตว่าบางสถานการณ์ผู้เรียนไม่สามารถพูดคุยกับผู้สอนได้ในขณะที่เรียน ทำให้ต้องมีการสื่อสารนอกเวลาเรียน เช่น การติดต่อขอส่งงาน การติดต่อขอตรวจสอบงานที่ส่งไปแล้ว การติดต่อขอแก้ไขงาน เป็นต้น ผู้เรียนจะมีวิธีการสื่อสารกับผู้สอนอย่างไร และถ้าหากเกิดสถานการณ์ต่อการเรียนการสอนที่ไม่เป็นไปตามที่คาดคิด ผู้เรียนจะมีทัศนคติต่อสถานการณ์นั้นอย่างไร จะมีกระบวนการที่รู้เท่าทันสื่อหรือไม่ ซึ่งโตมร อภิวันทนากร (2552 : 11) กล่าวว่าความรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) เป็นสถานะที่เกี่ยวข้องกับความสามารถของบุคคลที่จะวิเคราะห์ความหมายของเนื้อความที่ปรากฏผ่านสื่อ การวิเคราะห์เจตนาที่สื่อนำเสนอผ่านกระบวนการหรือเทคนิคต่าง ๆ ตลอดจนการประเมินคุณค่าที่นำไปสู่กระบวนการสร้างการรับรู้สื่ออย่างมีวิจารณญาณ เข้าใจสิ่งที่สื่อนำเสนอ สามารถมีส่วนร่วมตอบโต้หรือแสดงความคิดเห็นต่อสื่อ

ด้วยวิธีการที่เหมาะสมได้ อีกทั้งนักรบ นาคสุวรรณ (2564 : 490-502) กล่าวว่า การรู้เท่าทันสื่อเป็นความสามารถในการใช้เครื่องมือได้อย่างเข้าถึง ผู้ใช้สื่อสามารถวิเคราะห์เนื้อหาของสารที่ได้รับจากสื่อว่ามีวัตถุประสงค์ใดแอบแฝงอยู่ในสื่อ นั้น ๆ ตลอดจนรู้ถึงความเสี่ยงของสื่อ และสามารถใช้ประโยชน์จากสื่อได้อย่างรอบด้าน

งานวิจัยนี้จึงต้องการวิเคราะห์ว่าผู้เรียนจะมีกระบวนการสื่อสารผ่านสื่อออนไลน์อย่างรู้เท่าทันสื่อหรือไม่ และสามารถจัดการกับปัญหาที่ไม่คาดคิดผ่านระบบออนไลน์อย่างไร ผลการวิจัยจึงมุ่งหมายว่าจะเป็นแนวทางในการให้ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการสื่อสารผ่านระบบออนไลน์แก่ผู้เรียน เป็นแนวทางในการส่งเสริมการใช้สื่อออนไลน์อย่างสร้างสรรค์เหมาะสมตามวัย ตลอดจนมีวิจารณ์ญาณ ตระหนักรู้เกี่ยวกับผลกระทบเชิงลบที่อาจเกิดต่อตนเองและสังคม และท้ายที่สุดมุ่งหมายที่จะเป็นส่วนหนึ่งนำไปสู่การจัดการเรียนการสอนออนไลน์อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์การประเมินตนเองเกี่ยวกับกระบวนการสื่อสารผ่านระบบออนไลน์ในสถานการณ์ต่าง ๆ
2. เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ผู้เรียนเกี่ยวกับกระบวนการสื่อสารผ่านระบบออนไลน์ในสถานการณ์ต่าง ๆ

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quatitative Research) มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. กลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง มีวิธีการคัดเลือกดังนี้

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคการศึกษาที่ 1/2564 โรงเรียนนางรอง อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ ได้มาด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) จำนวน 27 คน จากประชากรทั้งหมด 536 คน และไม่ได้ใช้เพศเป็นตัวแปรในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามที่ข้อมูลเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

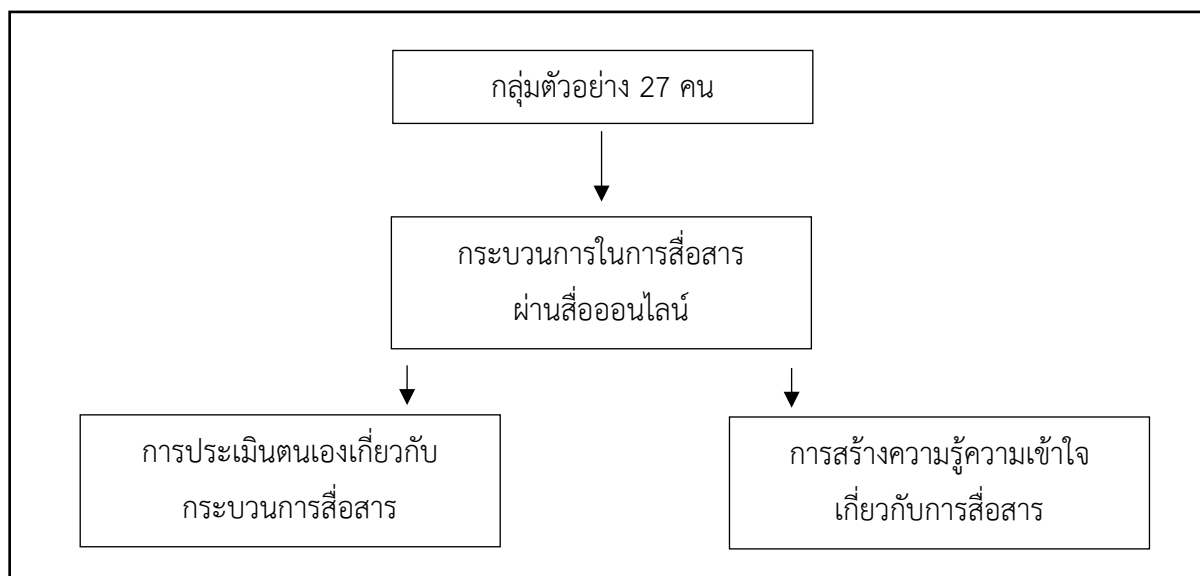
3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล งานวิจัยนี้เป็นเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) จึงใช้ค่าเฉลี่ยร้อยละเพื่อพรรณนาข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่าง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

4.1 ขั้นตอนที่ 1 นำแบบสอบถามที่ข้อมูลเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ให้ผู้เรียนประเมินตนเองเกี่ยวกับกระบวนการสื่อสารผ่านระบบออนไลน์ในสถานการณ์ต่าง ๆ

4.2 ขั้นตอนที่ 2 ผู้วิจัยได้สร้างความรู้ความเข้าใจแก่ผู้เรียนเกี่ยวกับกระบวนการสื่อสารผ่านระบบออนไลน์ในสถานการณ์ต่าง ๆ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ 4.1 ผลการประเมินตนเองเกี่ยวกับกระบวนการสื่อสารผ่านระบบออนไลน์ในสถานการณ์ต่าง ๆ และ 4.2 การสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ผู้เรียนเกี่ยวกับกระบวนการสื่อสารผ่านระบบออนไลน์ในสถานการณ์ต่าง ๆ ดังนี้

1. ผลการประเมินตนเองเกี่ยวกับกระบวนการสื่อสารผ่านระบบออนไลน์ในสถานการณ์ต่าง ๆ

การประเมินตนเองเกี่ยวกับกระบวนการสื่อสารผ่านระบบออนไลน์ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้กำหนดให้ผู้เรียนกรอกข้อมูลผ่านแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ในหัวข้อ “เกม...ทายนิสัยออนไลน์ออนไลน์” โดยให้ระบุเครื่องหมายถูก (✓) หน้าข้อที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด ปรากฏผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินตนเองเกี่ยวกับกระบวนการสื่อสารผ่านระบบออนไลน์ในสถานการณ์ต่าง ๆ

ลำดับ	ประเด็น	ใช่		ไม่ใช่	
		จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
1.	ฉันเคยส่งข้อความถามงานคุณครูทางไลน์หลัง 4 ทุ่ม	12	44.44 %	15	55.56 %
2.	ฉันเคยดราม่าลงสื่อออนไลน์ เมื่อฉันโมโหให้เพื่อนหรือครู	16	59.26 %	11	40.74 %
3.	ฉันเคยโฆษณาหรือแนะนำเพื่อนให้เล่นการพนัน	1	3.7 %	26	96.3 %
4.	ฉันรีบ Comment ต่อบนเฟซบุ๊กทันที เมื่อเจอข่าวดารารหรือซูเปอร์สตาร์ที่ทำพฤติกรรมไม่ดี โดยไม่ได้ตรวจสอบข้อเท็จจริง	1	3.7 %	26	96.3 %
5.	เมื่อฉันส่งงานครูแล้ว แต่ครูทำงานหาย ฉันตัดสินใจโพสต์ข้อความลงสื่อออนไลน์เพื่อประจานครู โดยใช้อักษรย่อจากชื่อครูและโรงเรียน	4	14.8 %	23	85.2 %
6.	ฉันเคยโพสต์รูปลามก รูปยั่ว ๆ บด ๆ ของตนเองลงบนสื่อ	2	7.4 %	25	92.6 %
7.	หลายครั้งที่ฉันอารมณ์ไม่ดี ฉันอยากโพสต์ข้อความด่าทอมาก แต่ฉันเลือกพิมพ์ไว้แล้วก็ลบทิ้ง	15	59.56 %	12	44.44 %
8.	ฉันเคยเปลี่ยนชื่อในงานของเพื่อนเพื่อส่งครู	3	11.1 %	24	88.9 %
9.	บางครั้งฉันส่งงานแล้วแต่ครูทำงานหาย ฉันตัดสินใจคุยกับครู เพื่อแสดงหลักฐานการส่ง และขอส่งงานใหม่อีกครั้ง	26	96.3 %	1	3.7 %

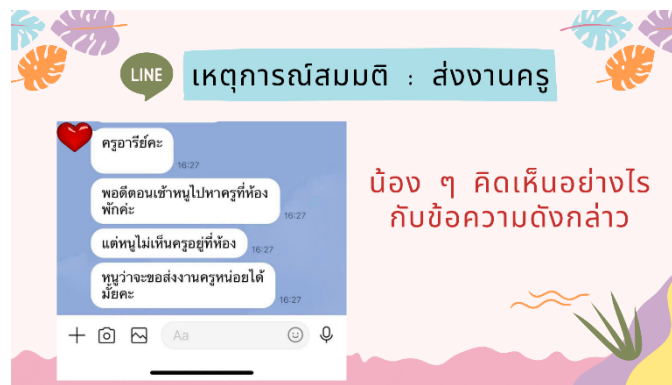
ลำดับ	ประเด็น	ใช่		ไม่ใช่	
		จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
10.	ฉันคิดเสมอว่าเฟซบุ๊กของฉันเป็นพื้นที่ส่วนตัว จะโพสต์คำทอหรือพาดพิงใครก็ได้โดยไม่แคร่ความรู้สึกของผู้อ่าน	1	3.7 %	26	96.3 %
11.	เมื่อเพื่อนลิ้ม Logout เฟซบุ๊ก ฉันตัดสินใจ Logout ก่อนที่จะใช้ต่อ	25	92.6 %	2	7.4 %
12.	ฉันรู้กฎหมายเกี่ยวกับการใช้สื่อ	14	51.9 %	13	48.1 %

จากตารางที่ 1 ผลการวิจัยพบว่าประเด็นที่ 9 บางครั้งฉันส่งงานแล้วแต่ครูทำงานฉันหาย ฉันตัดสินใจคุยกับครู เพื่อแสดงหลักฐานการส่ง และขอส่งงานใหม่อีกครั้ง ผู้เรียนเคยทำมากที่สุดจำนวน 26 คน (96.3 %) และไม่เคยทำจำนวน 1 คน (3.7 %) รองลงมาคือประเด็นที่ 11 เมื่อเพื่อนลิ้ม Logout เฟซบุ๊ก ฉันตัดสินใจ Logout ก่อนที่จะใช้ต่อ เคยทำจำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 92.6 และไม่เคยทำจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 7.4 ประเด็นที่ 2 ฉันเคยดรามาลงสื่อออนไลน์ เมื่อฉันโมโหให้เพื่อนหรือครู เคยทำจำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 59.26 ไม่เคยทำจำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 40.74 ประเด็นที่ 7 หลายครั้งที่ฉันอารมณ์ไม่ดี ฉันอยากโพสต์ข้อความคำทอมาก แต่ฉันเลือกพิมพ์ไว้แล้วก็ลบทิ้ง เคยทำจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 59.56 ไม่เคยทำจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 44.44 ประเด็นที่ 12 ฉันรู้กฎหมายเกี่ยวกับการใช้สื่อ รู้จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 51.9 % ไม่รู้จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 48.1 % ประเด็นที่ 1 ฉันเคยส่งข้อความถามงานคุณครูทางไลน์หลัง 4 หุ่ม เคยทำจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 44.44 ไม่เคยทำจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 55.56 ประเด็นที่ 5 เมื่อฉันส่งงานครูแล้ว แต่ครูทำงานหาย ฉันตัดสินใจโพสต์ข้อความลงสื่อออนไลน์เพื่อประจานครู โดยใช้อักษรย่อจากชื่อครูและโรงเรียน เคยทำจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 14.8 ไม่เคยทำจำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 85.2 ประเด็นที่ 8 ฉันเคยเปลี่ยนชื่อในงานของเพื่อนเพื่อส่งครู เคยทำจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 11.1 ไม่เคยทำจำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 88.9 ประเด็นที่ 6 ฉันเคยโพสต์รูปลามก รูปยั่ว ๆ บด ๆ ของตนเองลงบนสื่อ เคยทำจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 7.4 ไม่เคยทำจำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 92.6 และพบน้อยที่สุด คือ ประเด็นที่ 3 ฉันเคยโฆษณาหรือแนะนำเพื่อนให้เล่นการพนัน เคยทำจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.7 ไม่เคยทำจำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 96.3 % ประเด็นที่ 4 ฉันรีบ Comment ด่าบนเฟซบุ๊กทันที เมื่อเจอข่าวดาราหรือซูเปอร์สตาร์ที่ทำพฤติกรรมไม่ดี โดยไม่ได้ตรวจสอบข้อเท็จจริง เคยทำจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.7 ไม่เคยทำจำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 96.3 และประเด็นที่ 10 ฉันคิดเสมอว่าเฟซบุ๊กของ

ฉันเป็นพื้นที่ส่วนตัว จะโพสต์คำทอหรือพาดพิงใครก็ได้โดยไม่แคร่ความรู้สึกของผู้อ่าน เคยคิดจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.7 ไม่เคยคิดจำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 96.3

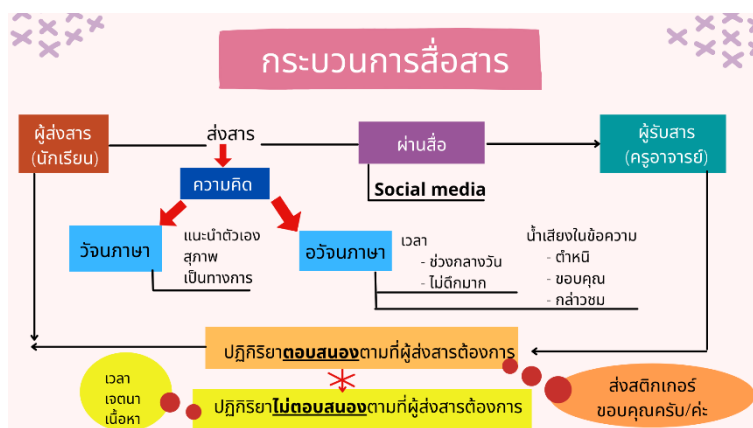
2. การสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ผู้เรียนเกี่ยวกับกระบวนการสื่อสารผ่านระบบออนไลน์ใน
สถานการณ์ต่าง ๆ

2.1 ขั้นตอนที่ 1 เป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ผู้เรียนเกี่ยวกับกระบวนการสื่อสารผ่านระบบออนไลน์ในสถานการณ์ต่าง ๆ โดยงานวิจัยได้ยกตัวอย่างเหตุการณ์สมมติเกี่ยวกับการส่งงานผู้สอนผ่านไลน์ (Line) เป็นประเด็นหลักในการเก็บข้อมูล และได้สอบถามผู้เรียนว่ารู้สึกอย่างไรต่อข้อความดังกล่าวและเมื่อผู้เรียนได้คำตอบแล้วให้เก็บไว้โดยจะยังไม่เฉลยคำตอบ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 เหตุการณ์สมมติ : ส่งงานครู

2.2 ขั้นตอนที่ 2 ได้อธิบายเกี่ยวกับกระบวนการสื่อสารเมื่อผู้เรียนต้องการส่งงานผู้สอนผ่านไลน์ (Line) โดยสมมติให้ผู้เรียนเป็นผู้ส่งสารที่ต้องส่งข้อมูลต่าง ๆ ไปยังผู้สอน อธิบายตามภาพที่ 2 ดังนี้

ภาพที่ 2 กระบวนการสื่อสารในการสื่อสารผ่านสื่อออนไลน์
(Schramm and Osgood, 1954
ปรับปรุงโดยผู้วิจัย)

จากภาพที่ 2 สามารถอธิบายกระบวนการสื่อสารอย่างสัมฤทธิ์ผลได้ดังนี้

2.2.1 ผู้ส่งสาร คือ ผู้เรียนที่ต้องการสื่อสารไปยังผู้สอน

2.2.2 สาร คือ ความคิดที่ผู้เรียนต้องการอยากจะสื่อสาร สารจึงประกอบไปด้วยวัจนภาษา และอวัจนภาษา ด้านอวัจนภาษาเมื่อผู้เรียนติดต่อผู้สอนควรแนะนำตนเองทั้งชื่อ-นามสกุล วิชาที่เรียน ใช้ภาษาที่สุภาพ และเป็นทางการ ส่วนด้านอวัจนภาษาผู้เรียนควรคำนึงถึงเวลาในการส่งข้อความ ซึ่งเวลาที่เหมาะสมควรเป็นช่วงกลางวัน

2.2.3 สื่อ คือ ช่องทางที่ผู้สอนได้กำหนดไว้เมื่อผู้เรียนต้องการติดต่อสื่อสารและผู้เรียนควรใช้ช่องทางที่ผู้สอนกำหนดไว้

2.2.4 ผู้รับสาร คือ ผู้สอนที่ปฏิบัติหน้าที่สอนในรายวิชานั้น ๆ เมื่อผู้สอนได้รับข้อความจากผู้เรียนแล้ว ผู้สอนจะมีหน้าที่ตอบกลับผู้เรียนซึ่งเป็นปฏิกิริยาตอบสนองตามที่ผู้ส่งสารต้องการ เช่น การส่งสติ๊กเกอร์ การกล่าวขอบคุณ แต่ถ้าหากผู้สอนไม่ได้ตอบกลับผู้เรียนไม่ว่าจะด้วยวิธีการใดก็ตามซึ่งเป็นปฏิกิริยาไม่ตอบสนองตามที่ผู้ส่งสารต้องการ ให้ผู้เรียนย้อนกลับไปพิจารณาองค์ประกอบของการสื่อสารใหม่ เช่น การส่งข้อความที่ดีมากจนเกินไป หรือเนื้อหาของข้อความไม่มีความเหมาะสม หรืออาจจะใช้ถ้อยคำที่ไม่สุภาพ เป็นต้น

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อวิเคราะห์การประเมินตนเองเกี่ยวกับกระบวนการสื่อสารผ่านระบบออนไลน์ในสถานการณ์ต่าง ๆ พบว่าประเด็นที่ 3 ฉันเคยโฆษณาหรือแนะนำเพื่อนให้เล่นการพนัน พบว่าผู้เรียนจำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 96.3 ไม่เคยทำพฤติกรรมดังกล่าว และมีเพียงจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.7 เคยทำพฤติกรรมดังกล่าวประเด็นที่ 5 เมื่อฉันส่งงานครูแล้ว แต่ครูทำงานหาย ฉันตัดสินใจโพสต์ข้อความลงสื่อออนไลน์เพื่อประจานครู โดยใช้ชื่อย่อจากชื่อครูและโรงเรียน พบว่าผู้เรียนจำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 85.2 ไม่เคยทำพฤติกรรมดังกล่าว และมีเพียงจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 15.8 ที่เคยทำพฤติกรรมดังกล่าว และประเด็นที่ 10 ฉันคิดเสมอว่าเฟซบุ๊กของฉันเป็นพื้นที่ส่วนตัว จะโพสต์คำทอหรือพาดพิงใครก็ได้โดยไม่แคร์ความรู้สึกของผู้อ่าน พบว่าผู้เรียนจำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 96.3 ไม่ได้คิดว่าเฟซบุ๊กเป็นพื้นที่ส่วนตัว และมีเพียงจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.7 ที่คิดว่าเป็นบุ๊กเป็นพื้นที่ส่วนตัว ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้เรียนเข้าใจถึงการโพสต์ข้อความอย่างรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น และเข้าใจถึงสิทธิของตนเองในการใช้สื่อออนไลน์ สอดคล้องกับที่ชัชฎา อัครศรีวรร นากาโอคะ และภฤชนัท แสนทวี (2562 : 55-62) กล่าวว่าสื่อออนไลน์ไม่ใช่พื้นที่ส่วนตัวแต่เป็นพื้นที่สาธารณะที่ผู้อื่นสามารถเข้ามาดูข้อมูลได้ตามขอบเขตที่ถูกกำหนดไว้ และการโพสต์ข้อความควรอยู่บนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อ ไม่ละเมิดสิทธิผู้อื่น ไม่โพสต์เนื้อหาที่ผิดศีลธรรม และมีสติยั้งคิดทุกครั้งทีโพสต์

ประเด็นที่ 2 ฉันทเคยดรามาลงสื่อออนไลน์ เมื่อฉันทโมโหให้เพื่อนหรือครู พบว่านักเรียนจำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 59.26 เคยทำพฤติกรรมดังกล่าวเกินครึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด และมีเพียงจำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 40.74 ไม่เคยทำพฤติกรรมดังกล่าว เมื่อพิจารณาคำถามที่ 12 ฉันทรู้กฎหมายเกี่ยวกับการใช้สื่อ พบว่าผู้เรียนจำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 51.9 มีความรู้ในเรื่องดังกล่าว และมีจำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 48.1 ไม่มีความรู้ในเรื่องดังกล่าว ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้เรียนยังมีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายของการใช้สื่อที่ไม่มากพอและอาจตกเป็นเหยื่อของโลกออนไลน์ได้ ซึ่งวิไลลักษณ์ สุจิตตานนท์ (2562 : 170-183) กล่าวว่ากระทรวงศึกษาธิการควรจัดให้มีการเรียนการสอนเรื่องการใช้สื่อในทุกระดับชั้น กระบวนการจัดการเรียนการสอนต้องฝึกให้คิดวิเคราะห์ไม่จำเป็นต้องมีรูปแบบที่ตายตัว อย่างไรก็ตามผู้วิจัยเล็งเห็นว่าผู้สอนอาจยกตัวอย่างนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้สื่อเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและการใช้สื่อเพิ่มขึ้น เช่น พระราชบัญญัติกองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ พ.ศ. 2558 พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550

ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยว่าผู้เรียนน่าจะมีทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ รู้เท่าทันสื่อ และรู้เท่าทันอารมณ์ตัวเอง เมื่อต้องติดต่อกับผู้สอนผ่านระบบออนไลน์ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าผู้เรียนมีความตระหนักรู้ในการใช้สื่ออย่างเท่าทัน มีทักษะการคิดที่ดี คิดอย่างมีวิจารณญาณ สามารถวิเคราะห์ ตีความ และประเมินคุณค่าของสิ่งที่ได้รับจากสื่อและการส่งสารผ่านสื่อด้วยตนเอง และผู้สอนสามารถนำไปปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนและแนะนำผู้เรียนให้สามารถส่งสารได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

ควรเพิ่มระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อให้เห็นภาพรวมของการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรเก็บข้อมูลในทุกระดับชั้นเพื่อจะได้นำผลการวิจัยไปพัฒนาการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การเลื่อนเวลาเปิดภาคเรียนที่ 1 ประจำปีการศึกษา 2564 ของกระทรวงศึกษาธิการ. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 1 มิถุนายน 2564. แหล่งที่มา: <https://moe360.blog/2021/05/19/19-may-2564/>
- ซัชฎา อัครศรีวร นากาโอคะ และกฤษณ์ท แสนทวิ. (2562). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรู้เท่าทันข้อมูลและสื่อดิจิทัลของเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิชาการนวัตกรรมสื่อสารสังคม*. 7 (1), 55-62.
- โตมร อภิวันทนากร. (2552). *คู่มือจัดกระบวนการและกิจกรรมเพื่อพัฒนาเยาวชนรู้เท่าทันสื่อ*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ปิ่นโตพับลิชชิง.
- นักรบ นาคสุวรรณ. (2564). การรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของนักศึกษาไทยในยุคดิจิทัล. *วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี*. 15 (1), 490-502.
- วิไลลักษณ์ สุวจิตตานนท์. (2562). การบริโภคสื่อกับการรู้เท่าทันสื่อของคนไทย. *วารสารสหวิทยาการสังคมศาสตร์และการสื่อสาร*. 2 (3), 170 – 183.